Published and distributed under permit (No. 791), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXX. Число 158. Джерзи Сити, Н. Дж., второк, 11. липня, 1922.

VOL. XXX. No. 158. Jersey City, N. J., Tuesday, July 11, 1922. THREE CENTS

ЗЕЛІЗНИЦІ ХОТЯТЬ ЗЛОМИТИ СТРАЙК ПРИ ПОМОЧІ СТРАЙКОЛОМІВ І ВІЙСКА

ШИКАҐО, Илл., 9. липня. — Страйк 400,000 зелізничих робітників (шапменів) досі проминув доволі спокійно.

Але тепер заноситься на бурю.

Завтра (в понеділок) минае реченець, який назначено шапменам до повороту до роботи. Якщо вони не зголосяться до роботи в більшому числі, то власники зелізниць хотять отворити доступ до робітень для неюнійних робітників і приняти стільки, кільки зголоситься і буде потрібно.

Колиб уже зачався наплив неюнійних робітників до зелізничих робітень, то страйкарі не приймуть сього спокійно.

Розуміють се власники зелізниць і готовляться до оборони страйколомів.

В Клинтон, Илл., вже покликано до охорони страйколомів війско. В стейті Мизурі покликано для сеї цілі війско національної ґвардії в силі 4,000 жовнірів. Таксамо і в других стейтах готвиться подібна поготівля і боротьба.

Небаром страйк шапменів готовий перемінитись у велику громадянську боротьбу, в якій поллється кров і остане богато руїни.

СПРАВА ПОКІНЧЕННЯ УГЛЕВОГО СТРАЙКУ ЗАСТРЯГЛА

ВАШИНҐТОН, Д. К., 9. липня. — Нині сюди вернулись делеґати майнерів і власників копалень, котрих президент Гардинґ завізвав до переговорів.

Завтра вони мають відновити переговори, але нема надії на успіх сих переговорів.

Власники копалень, котрі зломили давню умову, тепер хотіли-б годитись на своїх нових умовах, іменно, аби власники копалень могли умовлятись з майнерами в поодиноких стейтах, або, щоби спір віддано окремому мировому судови. Одначе майнери відкидають ті предложення та обороняють свої давні права.

З уваги на те годі сподіватись якогось успішного висліду теперішних переговорів.

Кажуть, що президент Гардинґ по невдачі сих переговорів візьметься рішучійше до поладнання углевого страйку.

МІНІСТЕР СУДІВНИЦТВА ЗАЧИНАЄ КРИМІНАЛЬНЕ ДОХОДЖЕННЄ ПРОТИ „ХЕМІЧНОЇ ФОНДАЦІЇ"

ВАШИНҐТОН, Д. К., 9. липня. — Міністер судівництва Догерті зачав кримінальні доходження проти „Хемічної Фондації" і її урядників, з приводу захоплення нею 4,600 німецьких хемічних патентів за $250,000 вчасі адміністрації Вилсона.

Догерті вислав „форлядунок" до голови Фондації, Френсина П. Ґарвина, щоби під загрозою кари віддав завтра всі книги сеї Фондації великій лаві присяжних суддів у Вашинґтоні.

Се домаганнє заскочило Ґарвина несподівано. Він вижидав, що в суботу зажадають від нього звороту патентів і чекав допізна у свому офісі, але нараз замісць цивільного доходженя спало на нього карне доходженнє.

Ґарвин намагається протестувати проти сього заряджения і заслонюється американським патріотизмом.

КАЖЕ, ЩО НОВА ТАРИФА ПРИЧИНИТЬСЯ ДО ДОБРОБУТУ В АМЕРИЦІ

ВАШІНҐТОН, Д. К., 9. липня. — Джан Т. Едемс, голова Республіканського Національного Комітету, видав заяву в обороні листової тарифи, за якою побивається республіканська більшість в Конґресі.

Він каже, що тарифа причиниться до добробуту в Злучених Державах, і докоряє демократам за перепинюванне ухвали тарифи, кажучи, що тим самим вони перепинюють поворот краю до добробуту.

ЯК ГРАБЛЯТЬ В НЮ ЙОРКУ В БІЛИЙ ДЕНЬ СЕРЕД ЛЮДНОЇ УЛИЦІ

НЮ ЙОРК, 8. липня. — Трох мущин заграбило нині вполудне в касіера Вилієма Стреттона $1,620.

Касієр фірми Филлипс енд Вен Брант Компені в Ню Йорку вийшов нині зі свого офісу при 295 Лафает Стріт до Ервинґ Нешенел Банк в будинку Вулворта по гроші на тижневу платню для робітників компанії.

Він виняв з банку $1,620, і як звичайно, ніс їх до свого офісу. Коли вже був на порозі, дому, де є офіс його компанії, споза нього вискочив якійсь чоловік, приставив до його плечий револьвер, і звелів йому іти в бічну уличку. Там до бандита прилучилось ще двох бандитів і всі три разом ограбили вже нападену жертву.

Грабіж відбулась в білий день на очах многочисленної публики, яка не мішалась до розбою. Тільки один шофер заінтересувався рабунком і повідомив полісмена, котрий зараз поспів на місце, але вже не застав бандитів, бо вони в пору вспіли втікти.

Стреттон працював в тій компанії від довших літ. Усе він ходив по гроші до банку самий, без товариства.

НАЙДЕНО ЕДИСОНОВОГО ФОРДА

НЮАРК, Н. ДЖ., 8. липня. — Капітан поліції Дж. С. Веймен заявив нині, що віднайшов украдений тому два місяці автомобіл у звісного винахідника Томаса А. Едисона.

Се був форд, який Генрі форд йому подарував яко гостинець.

ОГАЙО НЕ ХОЧЕ ВИДАТИ МУРИНА ДЖОРДЖІЇ

Ґубернатор стейту Огайо відмовив просьбі ґубернатора стейту Джорджії, щоби видати Мурина Генри Максвела, який перебуває тепер в арешті у Клівленд. Стейт Джорджія оскаржує Максвела о убийство одного фабриканта в Ром, Джорджія, якого він допустився в 1917 році. Ґубернатор Огайо мотивує свою відмову тим, що в Джорджії Мурина злинчують без судової розправи.

ЖІНКА ПОКИДАЄ ДРУГОГО МУЖА І ВЕРТАЄ ДО ПЕРШОГО.

Павло Ґудґю, з Бостону, президенат до міліонів свого батька, який є фабрикантом в Ню Джерзи, служив в американській армії у Франції, оставивши тут молоду жінку. Будучи на фронті, він дістав помішаннє ума від розстрілу бамби і по часі пропав з табору. Воєнна листа страт подала його за „пропавшого" і так повідомила жінку та родину. Коли через довгий час жінка не мала від нього ані про нього жадної иншої вістки, думала, що він погиб, а через те вийшла заміж вдруге.

Тепер пропавший Павло повернув до Америки і розповів свою пригоду. Жінка пійшла з другим мужом до суду і дістала від нього розвід та повернула назад до першого мужа, який її радо приняв.

ПЕРЕВОЗЯТЬ КОНЯ ВОЗДУХОПЛАВОМ

В Сан Себастіян, в Еспанії, мають відбутись кінські перегони і властитель найбистрійшого коня дістане велику грошеву нагороду від еспанського короля. Ірляндець Джан Арнат зголосив участь свого коня в сих перегонах. Клопіт для Арната є лише в тім, що з Ірляндії до Еспанії треба переїхати морем, а його кінь не може їхати кораблем, бо дістає морську слабість. Щоби отже не стратити сподіваної нагороди, Арнат робить старання перевезти коня аеропляном через море.

ІРЛЯНДСЬКІ МЕТОДИ БОРОТЬБИ В ГАЛИЧИНІ

На дім польської жандармерії в Яворові кинув хтось у ночі з 3. на 4. червня с. р. бомбу, яка ушкодила одну стіну, знищила всі шиби та стіну сусідного дому. Місцева поліція зарядила слідство, але воно нічого не виказало. Переведено також цілоденні й цілонічні ревізії майже в усіх українських домах, особливож там, де живуть українські інтелігенти. На полишено навіть дому української ґімназії. Та мимо того не найшли ляцькі наїздники ніде нічого підозрілого, хоч ревізії переводжено страшно брутально. З криком і майкою стягали Ляхи сплячих людий з ліжок та перевертали все до споду. Арештовано все таки цілий ряд яворівських Українців. — В Угнові підложили велику бомбу динамітову з двома люнтами невідомі люде в ночі з суботи на неділю (з 18. на 19. червня) під будинок тамошньої польської поліції. В останній хвилі сю бомбу завважено й завдяки притомности одного з функціонарів поліції відвернено катастрофу. Замах мав вийти з українських кругів. „Іл. Курієр Соджєнні" і „Час" з 21. с. м., подаючи сю вістку, пишуть, що зі Львова приїхала в сій справі до Угнова слідча комісія. — В ночі з 16. на 17. червня згорів дім Малиновского, в Городку коло Львова якого син є капітаном в польській армії. По донесенню „Час"-у є сліди, що се акт терору української боївки, тимбільше, що в останнім тижні згоріли на тім самім передмістю три польські доми.

АВСТРІЙСЬКА РЕПУБЛИКА.

Австрійська република має разом з Краєм Замків (Бурґенлєнд) 6,428,336 мешканців. Поверхня її виносить 83.991 квадр. кільометрів, з того одначе тілки 27% надається під управу збіжа. Решту займають ліси (42%), альпейські пасовиска (17%), луги (12%), городи 1.3%), виннилі (0.69%). Не диво, що Австрія не може сама себе виживити.

РОБИВ ГОРІВКУ В ТЮРМІ.

Бернард Конвей, що за крадіж відсиджує кару в стейтовій тюрмі Сінґ-Сінґ, в Осиннінґ, Н. И., пійшов тепер до дисциплінарного арешту за се, що робив горівку в тюрмі. Коли і яким способом Конвей перевів горівчаний процес — не знати, але його найдено в келії пяним, а при нім фляшка самогонки і посудина з наквашеною бараболею, вже готовою до фабрикования нової самогонки.

ПРОСИДІВ НЕВИННО 40 ЛІТ В ТЮРМІ

З Остин, Тексас, доносять: А. Джордж, що рік тому помер у шпитали, просидівши 40 літ в тюрмі за злочин убийства, тепер увільнений від того закиду. Місцеві газети помістили лист, в чкім говориться, що злочин поповнив хто инший.

Джорджа засуджено за Едварда Конерика в Гостситит, Тексас, 1884 року. Йдучи до тюрми, він обороняв свою невинність, але не помогло. Тепер же лист, писаний 20. червня 1890 року, виказує, що злочину убийства допустився якийсь Г. Шарп, котрий вже також не жиє.

По сорок роках арешту, колись молодий і здоровий, Джордж вийшов з тюрми старим і зломаним на здоровлю. Невдовзі відтак занедужав, пійшов до безплатного шпиталю, де й помер.

ВИДАТКИ ІТАЛІЇ НА ҐЕНУЕНСЬКУ КОНФЕРЕНЦІЮ.

В італійськім парляменті внесено недавно гостру інтерпеляцію до уряду з приводу великих сум, виданих на конференцію в Ґенуї. Загалом всі кошти виносили 26 і пів міліона лірів, крім цього удержання англійської, французької і японської делеґації вине сло 2 і пів міліона лірів і за сей тосанній видаток найбільше уряд атакується, твердячи, що ті делеґації повинні були самі удержуватися, так, як другі.

ГОЛОДІВКА ЯХОНТОВА-СОКИРИ НА БАТОРІЯ.

З тюрми при вул. Баторія прийшла до нас страшна звістка: Ґенерал У. Н. Р. Яхонтов Сокира, бувший полковник російського ґенерального штабу, котрий перед 10 згорою днями розпочав голодівку, не приймає дальше ніякої поживи, бо до сьогодня не покінчено слідства, хоч він сидів два місяці в поліційних арештах і 4 місяці в тюрмі при вул. Баторія. В суді слідство протягається бо поліція в певних відступах часу вносить до суду нове донесення, через що продовжується тільки слідство. Арештований ґенерал, не бачучи кінця слідчої вязниці розпочав голодівку щоби тим способом спонукати судові власти до покінчення слідства. Належить додати, що ґенерал старший чоловік, ранений в боях з большевиками, був вже раз тяжко хорий в тюрмі і ледви виратувався від смерти. Після деякої полекші в останніх часах його здоровля знову погіршилося, що сконстатував навіть вязничний лікар. Наслідком голодівки його орґанізм цілковито вичерпаний, так, що життю ґенерала грозить в кождій хвилі катастрофа. — Вкінці належить додати, що ґен. Яхонтов Сокира належав до тих, що враз з українськими повстанцями займав з ген. Рндзом Сміглим Київ!..

НАЙБОГАТШИЙ ЧОЛОВІК ДОВГО ЖИЄ

НЮ ЙОРК, Н. И., 8. липня. — Найбогатший чоловік у світі, американський нафтяр Джан Д. Ракефелер, нині перейшов 83-ій рік життя.

ВШЕХПОЛЯКИ ВОЮЮТЬ ПРОТИ ПІЛСУДСЬКОГО

ВАРШАВА, столиця Польщі, 9. липня. — Кабінет Слівінського уступив наслідком ворожого виступу проти нього вшехполяків і їх однодумців в „сеймі", а в обороні уступившого передше премієра Поніковського і міністра заграничних справ Скірмунта.

В кругах польського „сейму" запевняють, що вшехполяки зі своїми приятелями мають тепер в „сеймі" більшість, і вони поваляють кожде нове правительство, яке покличе „начельнік" Пілсудський. Таке безправительственне правлінне в Польщі може потривати довший час, поки Пілсудський не уступить вшехполякам, або пока осінні вибори до нового польського „сейму" не змінять в ньому теперішнього відношення сил.

ЗМОВА НІМЕЦЬКИХ МОНАРХІСТІВ І МОСКОВСЬКИХ БОЛЬШЕВИКІВ ДЛЯ ПОВАЛЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ, А ПРИВЕРНЕННЯ МОНАРХІЇ

БЕРЛІН, 9. липня. — Німецькі власти увязнили курера німецьких монархістів Ґінтера, у кождого найшли важні документи про змову німецьких монархістів з московськими большевиками для повалення німецької республики, а відбудовання монархії.

З доументів викрилось, що ґенерал Людендорф, баварський урядовець майор Ешеріх, і публіцист ґраф Ревентльов, були в зносинах з московським большевицьким „урядом" і разом з ним плянували і приготовляли поваленне републіканського ладу в Німеччині, а приверненнє монархії з Гогенцоллернами на чолі.

Гогенцоллерни підпирали сю змову.

По викриттю змови німецьке правительство перевело арештовання многих змовників і тепер має нитки змови у своїх руках.

НІМЕЧЧИНА ПЕРЕД ГРОЗОЮ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ

БЕРЛІН, 9. липня. — Становище німецького правительства є тепер дуже трудне, яке ускладнює ще труднійше становище німецької республіки.

Німецьке правительство намагається відвернути фінансову кризу зазивом до аліянтів, щоби сплату „воєнного відшкодовання" готівкою відложити на пізнійший реченець. Якщо в сьому воно осягне успіх, то се значно правительству д-ра Вірта. Одначе кромі того правительство д-ра Вірта має ще інші клопоти в нутрі держави, які мусіло-б перемогти, щоби спокійно продовжати відбудову молодої німецької республіки.

В парляменті тепер є на черзі до приняття новий законопроект, який приписує кару смерти за напади на членів правительства і за змову на поваленне республіканського ладу. Се є виповідженне війни, а радше принятте виповідження війни монархістів республіканцям.

Будучність Німеччини захмарена і непевна.

Скрізь чути порохом. Всюди заповідається громадянська війна. Навіть нові вибори в Німеччині заповідаються кроваво.

Як з того всього може вийти правительства д-ра Вірта, воно не знає, але має надію, що вийде, особливо, як стріне прихильне становище у других держав.

НІМЕЧЧИНА НЕ МОЖЕ ТЕПЕР ПЛАТИТИ „ВОЄННОГО ВІДШКОДОВАННЯ" АЛІЯНТАМ

БЕРЛІН, 8. липня. — З тутешних урядових кругів повідомляють, що німецьке правительство вислало нині до Парижа двох знавців, котрі мають домагатись від аліянтської комісії мораторії, на основі якої Німеччина могла би розкласти виплату „воєнного відшкодовання" готівкою на довший період часу.

ПЕРЕМОГА ІРЛЯНДСЬКИХ ДЕРЖАВНИХ ВІЙСК НАД ПОВСТАНЦЯМИ

ДАБЛИН, столиця Ірляндії, 9. липня. — Ірляндські державні війска далі побивають республіканських повстанців. Вони побили їх в повітах Виклов, Вексфорд, і Даблин.

В Еннискорті повстанці втікли перед правильним війском і розбіглись малими групками.

Східне побереже Ірляндії тепер вже очищене з повстанців.

Ірляндці кажуть, що те, що на поклик Коллинса зголосилось богато добровольців до правильної ірляндської державної армії, свідчить, що нарід є за правительством Ірляндської Вільної Держави, а не за Де Валерою.

За Де Валерою досі ще глядають, але досі годі було його найти.

ЗАСУД РОСІЙСЬКИХ ОФІЦИРІВ В БЕРЛІНІ

БЕРЛІН, 8. липня. — Нині засуджено тут російських царських офіцирів, Петра Шабельського, Брока і Серґія Табоцького, котрі, мірячи в лідера російських демократів Павла Мілюкова, влучили кулями й убили його товариша Володимира Набакова.

Перший дістав 14 літ вязниці, а другий 12 літ.

БАХМЕТЕВ ХОЧЕ БУТИ БИЗНЕСМЕНОМ

ПАРИЖ, 9. липня. — Сюди приїхав з Америки бувший російський амбасадор Борис Бахметев, котрий заявляє, що небаром знова вертається до Злучених Держав, де вступить до бизнесу.

ПАПА РИМСЬКИЙ ЗАБОРОНЯЄ КАТОЛИКАМ ТВОРИ ФРАНСА

ПАРИЖ, 7. липня. — Ватикан заборонив католикам читати твори звісного французького писменника Анатоля Франса, котрий торік одержав нагороду Нобля, і котрого вважають найбільшим теперішнім французьким писменником. По політичним переконанням Франс є соціяліст.

ПОЛЬСЬКИЙ „СЕЙМ" ПРОТИ ПІЛСУДСЬКОГО

ВАРШАВА, столиця Польщі, 8. липня. — „Начельнік" польського „паньства", Йосиф Пілсудський, звернувся нині до премієра Артура Слівінського з просьбою, щоби оставився ще якийсь час на свому становищі, поки не буде утворений новий міністерський кабінет.

Кабінет Слівінського уступив наслідком того, що сойм відмовився ухвалити йому довіре 201 голосами проти 195.

Сю заяву недовіря „сейму" вважають в польських урядових кругах за виступ, проти „начельніка" Пілсудського.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 3, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates.		В Джерзи Сіті і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОД НА УКРАЇНІ.

ОБРАЗКИ З ЖИТТЯ.

(Від власного кореспондента).

Загальні описи голоду на Україні, хоч які вони страшні, бліднуть перед тими живими картинами, які попадаються в приватних листах, що доходять до нас з країни голоду. Послухайте, що пишуть у тих листах.

* * *

I. З ЛИСТУ УЧИТЕЛЯ ҐІМНАЗІЇ.

Автор листу, Українець, учитель ґімназії, літ понад 60. Має ще стару матір, жінку, дітий і внуків. Лист, з якого беру виписки, писаний в лютім сього року. Читаємо там:

„Моя плата й доси виносить місячно 30,000 карбованців, яких уже не одержую пів року. За виклади в школі червоноармійців одержую пів фунта хліба на тиждень. Їмо вже довший час одну ложку муки, замішану на воді. Хліба нема. Люди їдять бадилле й землю. Ми продали вже всі річи, всі книги, всі меблі, все. Нерви жінки не витримали сього всего й вона збожеволіла. Дочка вмирає на острі сухоти. Я тільки жду, поки вмре мати, жінка й дочка, а тоді вже маю отруту, щоб більше не мучитися..."

* * *

II. З ЛИСТУ ПИСЬМЕННИЦІ.

Авторка листу, українська письменниця, яка бере живу участь в громадській діяльности. Знаходиться в списку тих письменників, яким радянська влада признала „побільшений пайок". Значить, належить до „упривілейованих". Разом з листом прислала журнали, де були друковані її твори, з просьбою, щоб найти десь видавця на ті її твори. В листі з мая сього року пише:

„Я не знаю, чи одержали книги, де мої твори, які хотіла би видати там у вас. Головне, потребую негайної допомоги. Сьогодня наприклад ні хліба, ні обіду, і дитину сусіди нагодували. А на останньому засіданню... Товариства мені так зле було, що винесли мене з салі. Правда, я на передодні читала свою нову песу у голос і очевидно се мене стомило. В кождому разі хотіла би швидше мати право на якийсь гонорар від якогось видавництва і щоб на сей гонорар мені оплатили звідти харчову посилку через Амерікан Риліф Едміністрейшен. На одну таку посилку треба 10 долярів. Чекаю відповіди..."

Прага, 18. червня, 1922.

Др. Михайло Лозинський.

ПЛЕМЯ РАБІВ?!!

(Надіслана стаття).

Неволя приносить з собою все темноту і нужду. Але поти нарід не пропав, поки у нім живе могучий дух свободи. Як під впливом ясних лучів сонця гинуть шкідливі мікроби, так під подихом волі народ приходить скоро до матеріяльного добробуту і просвіти.

Біда із народом таким, що через довголітну неволю зійшов до такого ступення упідлення, що вже не дбає о нічо, а тільки о це, щоби заховати своє життя.

Український нарід в Галичині уявляє собою обі течії. На щасте величезна більшість це люди, що поставили за свій ідеал свободу за всяку ціну. Перемучені, знеможені і світовою війною і лютим переслідуванням Ляхів — вони ждуть, відпочивають...

Вони, і ті, що днесь скитаються за границею, по ріжних закутках Европи, вони усі чекають на слушний час, не згинаючи своїх голов у ненавистне ярмо.

І прийде для них відповідна пора, вона мусить прийти так певно, як досі прийшла для всіх свободолюбних — і нарід український в Галичині повстане до розправи із ворогами своєї долі.

Тими ворогами являються не тільки чужі зайди, але у першій мірі свої зрадники-хруні. Коли хочемо мати здорову суспільність, мусимо уперед всього виполоти із корінем увесь пирій, який повиростав на нашій власній ниві. Народна месть повинна обернутися передовсім проти наших власних зрадників. Ми повинні вигубити їх до ноги, не гаючись...

Першими, що повинні бути знищені, є ті хруні, що повернули до краю віден, з Америки. Вони мали змогу жити на свободі і впізнати повну вартість волі. Коли вони, повернувши із вольної держави, не навчилися розуміти великої ваги свободи, коли у них таке мерзене себелюбство і безхарактерність, що не дбають за ніщо, а тільки, щоби жити, хочби рабами, аби тільки сито і в спокою, коли у них психольоґія кормлених у хліві безрог, то такі люди не повинні жити, не повинні затроювати своїм подихом нашого бідного краю, що рад добитися для себе людських прав.

Оттут подаю з краевого часопису сумну для нас звістку про це, яку роботу Юдів сповняють деякі повернувші „Американці". Це ті, про котрих каже Шевченко, що помагають ворогам здіймати полатану сорочку із плечей рідної матери...

„НАМ ТАКІХ ТРШЕБА".

(Допись з Тернопільщини).

Село Дичків, де перед двома ще літами йшла культурно-просвітна робота, бо читальня „Просвіти", кружок „Сільського Господаря", тов-о „Січ", крамниця, „Спілка збуту молока" і аматорський кружок розвивались дуже гарно й село було взірцем для околиці, сьогодня є в занедбанню і стало гніздом гадюк, яких треба стеречись, як що не хочеш попасти на Домбє чи Бриґідки. Чотирох інтеліґентів сидить, скулившись на печи, та надслухують, коли заграють сурми під мурами Єрихону, або вичікують, чи не зявиться Дух святий у виді огнених язиків і просвітить маси. За те народ, прибитий і виссаний з послідної каплі крови воєнним лихоліттям, придавлений сусідським режімом, хилиться то в одну то в другу сторону. Сильнійші знемоглись скорше, чим можна було сподіватись. А ПЕРЕД ВЕДУТЬ АМЕРИКАНЦІ ТА ЩЕ КІЛЬКОХ „ПОРЖОНДНИХ ҐОСПОДАРЖИ", от як Павло і Степан Бутковські. Теодор Прус, Павло Замора, Степан Демидас та инші. Щоб звільнитись від всяких данин та підвід, вони повписувались в члени „кулка рольнічого", не відмовились від датку на шлеський плебісцит, а не дали ні марки на наші просвітні потреби.

Читайте і думайте...!

С.

ВИЛСОН—РАТЕНАВ.

Два політичних убивства в Европі. — Анґлійський маршал Генрі Вилсон і німецький міністер Вальтер Ратенав. — Жертва національної боротьби й жертва недокінченої революції.

(Від спеціяльного кореспондента „Свободи").

Старенька, незамирена Европа знов є зхвильована двома політичними убивствами, доконаними майже рівночасно в Анґлії та Німеччині. Дня 22-го червня застрілено в Лондоні анґлійського фельдмаршала Генрі Вилсона, а через два дні в Берліні забито німецького державного міністра закордонних справ Вальтера Ратенав.

Які однакові ці убивства й які вони ріжні! Однакові вони своїми **зовнішніми** подробицями. В обох випадках жертвою впали видатні діячі, яких імена без сумніву належать історії. Обидва убивства доконано на вулицях двох найбільших столиць Европи, серед білого дня й з незвичайною смілістю. Нарешті, в обох випадках убиства викликали величезний і голосний відгомін у цілім світі.

Але дуже ріжні ці убивства своїми **внутрішніми мотивами.** Вилсон пав жертвою **національної** боротьби, ще незакінченої боротьби між Ірляндією та Анґлією. Ратенав пав жертвою **політичної** боротьби, ще незакінченої політичної боротьби між републикою та монархією в Німеччині. В однім випадку маємо перед собою епізод у боротьбі двох **націй,** у другім — епізод у боротьбі двох **течій** у межах тої самої нації. Ця внутрішня ріжниця згори виясняє й нашу оцінку цих двох убивств.

Вилсон був родом Анґлієць, але народився в анґлізованій північній частині Ірляндії, Олстері. Колись, за стародавніх часів, Олстер був такою самою суто-ірляндською місцевістю, як і нинішня полуднева Ірляндія. Та на протязі мало не 700-літньої боротьби Анґлії за посіданнє Ірляндією та місцевість потроху залюднювалась зайдами-Анґлійцями, які відганяли автохтонну ірляндську людність усе низче на південь. На тілі Ірляндії, колись такім суцільнім і одностайнім, утворився чужонародній наріст, утворилась страшна болячка, яка страшенно загальмувала справу визволення Ірляндії.

Ще в середині минулого століття Олстерці виступили проти визвольних змагань ірляндського народу. Звязані кровю, вірою, традиціями та матеріяльними інтерсами зі своєю старою батьківщиною-Анґлією, вони, звичайно, всіма силами противились тому, щоб нова їх батьківщина, Ірляндія, відірвалась од своєї метрополії й зробилась самостійною державою. В останніх роках, коли боротьба за визволеннє Ірляндії незвичайно загострилася, Олстерці дійшли до того, що утворили на півночі Ірляндії ніби свою окрему державу, яка поборювала словом і ділом заходи природних Ірляндців у напрямі утворення самостійної ірляндської держави.

Анґлія мала й ще нині має в Олстерцях могутнього союзника для своїх великодержавних змагань. Коли перед роком ірляндсько-анґлійські відносини вступили в критичну стадію свого розвитку, Олстерці були одинокою причиною того, що капітуляція анґлійськогоуряду перед ірляндськими національними вимогами не була повною. Ірляндську справу було полагоджено **компромісово.** Ірляндія дістала внутрішню самоуправу, але мусіла згодитись на те, щоб в Олстері був свій окремий уряд і щоб у королівській палаті в Дабліні жив не президент вільної ірляндської републики, а намістник анґлійського короля.

Ще раз тут показалося, що компроміс не призвів до замирення. Крайня течія ірляндських патріотів, відомі шин-фейнери з де Валерою на чолі, не могла й не хотіла примиритися з утвореним компромісовим станом. Ціла Ірляндія в її історичних межах! Самостійна ірляндська република, звязана з Анґлією лише економічно, але не політично! Такі кличі стоять написані на прапорі ірляндських шин-фейнерів, і во імя здійснення цих ідеалів провадиться в Ірляндії дальша боротьба, яка не вщухає ані на день, не зважаючи на всі пакти, договори й заклики до спокою.

Жертвою цеї боротьби і впав Вилсон. Маючи давні звязки з Олстером, він душею й тілом був на стороні олстерських ворогів ірляндської самостійности. Перед двома місяцями олстерський уряд запросив його на посаду головного команданта всіх олстерських військових сил — на випадок оружної боротьби з південною Ірляндією. Вилсон ту посаду приняв і готувався до того, щоб переїхати остаточно до Олстеру й там приступити до виконання дорученого йому завдання. Отріли двох молодих ірляндських патріотів, О-Бріена та О'Конелі, зробили кінець тим плянам і заходам.

Чи обурюватись же нам разом з „цілим світом" з приводу цього убивства? Наш нарід у Східній Галичині провадить нині таку саму боротьбу за свою державність, як провадив її досі ірляндський нарід. Маємо в своїм краю таких самих „Олстерців", як Ірляндці, а то Поляки, що силою вдерлися до суто-української Галичини, кольонізували її своїми дідичами та рільниками й нині твердять, що то край польський, а не український. Маємо також свого Генрі Вилсона в особі полковника Галера, що знищив своїми бандами початки нашої державности й нашу національну військову силу. Маємо, нарешті, й своїх О'Бріенів та О'Конелі: то наш молодий герой Степан Федак і його 12 товаришів, які невдовзі мають стати перед польський суд по обжалованню в доконанні та орґанізації львівського замаху з дня 25. жовтня минулого року.

До цього й зводиться наша оцінка факту убивства Вилсона. Він упав жертвою **незакінченої** національної боротьби між Ірляндією та Анґлією, жертвою того **компромісового** становища, яке від року запанувало в Ірляндії. **Субєктивно** ця особиста траґедія анґлійського ґенерала, що відважився покласти палець між двері, була неминучою, а **обєктивно** вона ще раз показує, якими нікчемними й безплідними бувають компоромісові рішення в справах національної боротьби. Або — або! Або повна самостійність і незалежність — або повна неволя. Третього виходу тут немає.

Цілком инша річ — убивство німецького міністра Ратенав. Він також упав жертвою незакінченої боротьби, але боротьби чисто-політичної, боротьби між републикою та монархією в Німеччині. Ні для кого не є таємницею, що боротьба ця закінчилася в Німеччині **компромісом,** і компромісом не на користь нового, а на користь старого ладу. Хоч бувший німецький цісар Вільгельм II живе на вигнанні, хоч на будинку німецького парляменту мають нові чорно-червоно-золоті прапори, хоч офіціяльно Німеччина є републикою, а її президентом є „соціяліст" Еберт, хоч пануваннє німецької демократії є ніби-то й фактом, — проте в дійсности в Німеччині нічого не змінилося й все тут залишається по-старому. **Під републиканським прапором у Німеччині фактично панує монархія.**

Досить прожити якийсь час у Німеччині, щоб прийти до цього переконання. По всіх міністерствах та урядах засідають колишні монархічні діячі. Особи Гінденбурґа, Людендорфа, Тірпіца, кронпринца та инших Гогенцолєрнів окружені мало не побожним культом. Навіть сам бувший цісар, який безперечно втратив частину свого престижу, фактично має ще великий вплив на німецькі справи. Ціла Німеччина є вкрита монархічними орґанізаціями. У Баварщині одверто проповідується близький поворот до монархії. На чолі німецького (дуже зредукованого) війска стоїть бувший цісарський ґенерал Ґеслєр. Під самим Берліном, у бувшій цісарській резиденції Потсдамі, — можна сказати, під носом у самого уряду — принц Айтель-Фридрих улаштовує військові паради, в яких бере участь „републиканське" військо. По німецьких судах всюди панує ще старий монархічний дух, і є ще судді, що досі не зложили присяги на вірність републиці й досі ще виголошують рішення „іменем найяснійшого цісаря"! Не треба й казати, що німецька церква все ще лишається монархічною й що знаходяться пастори, які досі ще прилюдно моляться за цісаря. А що собі позволяє німецька права преса, як вона лає й ганьбить републику та її діячів, не зупиняючись навіть перед особою президента, — це можна побачити, прочитавши пару німецьких монархічних ґазет. Для уряду є лише одна назва: „жидівська банда", для нового прапору — „брудна ганчірка"...

Німецькі монархісти, одначе, невдовольняються тим, що републиканського в новій Німеччині є лише одна назва. Вони хотять, щоб і тої назви не було. Для цього було перед двома роками зроблено масову спробу: березневий переворот Капа. Спроба не вдалася. Тоді монархісти змінили тактику й почали вбивати поодиноких міністрів, відомих своєю відданістю републиці. Перед роком забито Ерцберґера, й хоч його убийці ще цілих два тижні жили в Німеччині, проте їх не зловлено. Перед двома тижнями зроблено було спробу забити бувшого президента міністрів Шайдемана, й знов нікого не зловлено. Нині злочинна рука влучила в міністра Ратенав, одного з найвиднійших діячів сучасної Німеччини.

Що Ратенав був Жид — це в данім разі значіння не має. Ерцберґер був католик, Шайдеман — протестант. Ні віра, ані партія не мають значіння для монархічних катів. Ратенав належав до партії демократичної. Ерцберґер — до католицького центру, Шайдеман — правий соціяліст. Тут не віра й не партійна приналежність відограють рішаючу ролю, а републиканські переконання й керуюча роля в републиканській Німеччині. Ці особи своїм впливом і здібностями можуть стояти на перешкоді відбудованню монархії — отже треба їх усунути з дороги. І їх усувають. Револьверами, ручними ґранатами, отруєними шприцами. Це тим лекше робити, що бандитам стоять до послуг великі гроші, авта, зброя, — а повна безкарність є для них майже ґарантована.

Наше становище до цього останнього убивства є, таким чином, діаметрально-протилежне, ніж до факту убивства Вилсона. Як демократи й републиканці, ми віддаємо всі наші симпатії жертві монархічних німецьких бандитів. Але й тут до цеї субєктивної оцінки долучається обєктивна наука. Властиво, тут ще раз виразно виявляється, які сумні наслідки дає всяка незакінченість, у тім числі й незакінчена революція. Німці прогнали цісаря й проголосили републику, але не подбали про те, щоб зробити монархістів нешкідливими. Вийшло ні те, ні се: република без републиканців і монархія без монарха. Тут, як і в національних справах, компромісове рішенне також до заспокоєння не повело.

Тому, коли визволяти націю — то визволяти до кінця, а коли робити революцію — то також робити її до кінця. Коли-ж зупинятися тут на півдорозі, то за це неминуче платити-муть своїми головами такі люде, як Вилсон і Ратенав.

Берлін, 26. червня.

Радянин.

НА ФОНД ГОЛОДУЮЧИХ.

(Через „Свободу").

Петро Сороколіт з Newark, N. J. прислав $2.00

Попередно оголошено $10.00

ЗАГАЛЬНА СУМА $12.00

ҐОРКІЙ І БОЛЬШЕВИКИ.

Ґоркій — це безперечно світової слави письменник. Його повісти й оповідання переложені на всі мови світа, його драми, особливо „На дні", здобули собі широкий розголос.

Ґоркій був революціонером за часів старої царської Росії. Він проповідував боротьбу з капіталізмом, зруйновання клясових ріжниць, зітхав до панування пролетаріяту над світом і т. д. Ґоркій не міг байдуже ставитися до большевицького перевороту. Він пішов на большевицьку службу, сподіючись великого добра від соціялізації, комунізації тощо.

І большевики радо привитали Ґоркого в своїх кругах. Він добився серед них великого значіння і ще більшої слави.

В його руках було ціле діло друковання книжок в совітській Росії, — він став, так сказати, літературно-науковим всесильним диктатором в царстві Леніна і Троцького.

Щоб удержатися на тому становищі він на ріжні голоси вихвалював Леніна, називаючи його світочем революції і вождом світового пролетаріяту.

І діло йшло.

Ґоркому вільно було навіть дещо доброго робити. Він поміг не одному бідному письменникови та голодному й голому ученому. Голодного накормив, нагого приодів — по евангельських словах. Це треба признати, бо Ґоркій всеж таки чоловік, в добрім розумінню слова.

Але й Ґоркому надоїла така служба. Він насамперед вислав свою жінку, а там і сам виїхав за границю, — хорий. І справді, як приїхав до Берліна, можна було його перестрашитися. Високий, худий, запущений, нервовий і хорий на серце. Поїхав лічитися до Навгайму. Чи вилічився з хороби серця не знаємо, але, що виздоровлює з большевицької недуги — це помітно.

Він видрукував статтю в другій книжці журнала „Новая Россія" о совітськім устрою і цей журнал сконфіскувала цензура. Уявіть собі: большевицька цензура конфіскує статтю Ґоркого в „смѣновѣховскім" журналі, себто в видавництві, в котрім редакція зміняє свої віхи, з соціялістичних на большевицькі. Якже це так?

Річ проста. Поки Ґоркій вихваляв Леніна на всі голоси і цілком безкритично, то було добре, Ґоркій був великий чоловік, але як Ґоркій поїхав за границю, видихав з себе большевицькі заразки і заговорив по людськи, то йому хочуть затулити уста.

От яка то літературна воля в большевицькій Росії! Ще краща, богато краща як була за царя Миколая I.

А всеж таки большевицька цензура, це рідна донька цензури царської. Ось вам доказ:

В Москві надруковано брошуру про покійного нашого земляка, великого російського письменника Короленка. В тій брошурі було роздивлене питання, як Короленко ставився до смертної кари і що він таке писав про неї ще колись за царських часів. І брошуру сконфіскувала большевицька цензура, хоч царський цензор був би її може й пустив. Так шанує донька память своєї чесної мамуні.

То в Росії.

А що-ж на Україні? На Україні вільно лаяти гетьманців, Петлюру, дідичів, заможних селян, повстанців, вільно плювати на самостійників і писати вірші, котрих самі автори не розуміють. Але правди про Україну писати не тільно. . . .Нема паперу! Він єсть тільки на урядові „Ізвестія" і на благонадійні твори модерного радянського письменства.

Ф. Луговий.

Янка Купала.

ЖНИВО.

Доспіли щасливо на поля посіви
Гень за селом, на соннім лісів там краї,
Колос пожовклий схилило кмежі
В сумному шептаню: „Де, жниці мої, ви?"

І жниці зійшлися. На право, на ліво,
Кладучи в снопи колоси-сторожі,
Зашастали глухо серпи, як ножі,
Під жнивні давні старії напіви.

Пісонька-спогад так нудно несеться,
Губить у пущі свої переливи
В шелестах білого колоса ниви.

Пливе отся пісня до мене і рветься
В срце, дзвенить у траві як коса.
„Ти теж, брате сієш, а твоє жниво?"

СПИС ПООДИНОКИХ ОСІБ ЯКІ ЗЛОЖИЛИ НА ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ.

Послідний спис.

Подаємо в такім порядку як приходять жертви.

Ч. 1840

1. Жуковський Михаїл, Джерзи Сіті, Н. Дж. … 5
2) Жуковський Василь, Джерзи Сіті, Н. Дж. … 10
3) Ню Йорк Сіті, від Ліґи Ам. Горожан Укр. Роду, переслав п. С. Дембицький … 600

Зложили:
Мелещук Петро … 5
Кур Іван … 5
Білоґан Осип … 5
Буска Ігнатий … 5
Пільник Ольга … 5
Пільник Мирослав … 5
Федун Мих. (с. Івана) … 5
Абрагамовська Стефанія … 5
Маселко Теодор … 5
Свитак Вол. (с. Анд.) … 5
одань Роман … 5
Свитак Іван (с. Анд.) … 5
Теплий Михайло … 5
Глаткий Микола … 5
Вальорний Пилип … 5
Зюбрицький Петро … 5
Добрянський Лев (с. Ів.) … 5
Яблонський Антін … 5
Дроботій Василь … 5
Федун Іван (с. Івана) … 5
Кутурлаш Василь … 5
Комарніцький Мих. (с. Ст.) … 5
Книгиницький Волод. … 10
Н. Н. … 10
Н. Н. … 10
Бих Петро … 10
Соловій Іван … 10
Городецький Іван … 10
Пшик Луць … 10
Дула Олекса … 10
Ястріб Стефан … 10
Мартинюк Петро … 10
Мандюк Анна … 10
Куницький Василь … 10
Підлужевич Йосиф … 10
Яськів Гриньо … 10
Бабій Ілько … 10
Кантор Марія … 10
Федан Антін … 10
Федун Дмитро … 10
Андрухів Григорій … 10
Костів Тимотей … 15
Костів Стефан (с. Тим.) … 10
Костів Марія (дочка Тим.) … 10
Плескун Олекса … 20
Матлай Пилип … 25
Підлужевич Текля … 10
Ваврів Йосиф … 25
Укр. Народна Громада … 25
Запомоговий Комітет Амер. Укр. з Заставча … 30
Сеник Гринько … 30
Малець Петро … 50
Ліґа Амер. Укр. Гор. … 50

4) Вотервліт, Н. Й., переслав о. О. Ковальський … 100

Зложили:
о. О. Ковальський … 50
Сокольський Мирон … 10
Футулуйчук Василь … 10
Крушельницький Йосиф … 10
Ковальчик Петро … 10
Бача Йосиф … 5
Гура Андрій … 5

5) С. С. Пітсбурґ, Па., переслано через пп. І. Ганяка і В. Котули … 65

Зложили:
Войтович Параска … 10
Кушнір Гелена … 5
Пастирчак Іван … 5
Хома Іван … 5
Котула Іван … 5
Сірий Дмитро … 5
Скочинський Гнат … 5
Усик Михайло … 5
Гусак Дмитро … 5
Миско Петро … 5
Добранський Іван … 5
Гавриляк Іван … 5

6) Алтуна, Па., Пошивак Теодор, переслав Ф. Сенков … 5
7) Симпсон, Па., о. Василь Гривнак … 50
8) Обурн, Н. Й., переслав п. Гр. Орищин … 20

Зложили:
Скапяк Антоній … 10
Скапяк Антоній Н. … 5
Кльоп Теодор … 5

9) Джерзи Сіті, Н. Дж., переслав п. В. Гіль … 25

Зложили:
Криловський Василь … 5
Колісник Іван (с. Онуф.) … 5
Войчишин Стефан … 5
Васько Іван … 5
Жарський Василь … 5

10) Бервик, Па., о. Іван Жук … 25
11) Пасейк, Н. Дж., переслав о. сов. Л. Левицький … 30

Зложили:
Бр. св. Івана Хрест. … 25
Табачук Михайло … 5

12) Форд Сіті, Па., переслав о. Ф. Кисіловський … 20

Зложили:
Баль Семен … 5
Баль Анастазія … 5
Назаркевич Нестор … 5
Назаркевич Катерина … 5

13) Ботлер, Па., від Укр. Гр.-Прав. Церкви, через о. Г. Климовича … 265

Зложили:
Марків Михайло … 25
Шанайда Василь … 25
Бунґа Іван … 10
Кукура Іван … 10
Ситар Ілько … 10
Малецький Стефан … 10
Кравець Олекса … 10
Дмитрик Анастазія … 10
Марків Павло … 10
Українська Пекарня … 10
о. Гр. Климович … 5
Гринюх Николай … 5
Піпський Йосиф … 5
Більович Іван … 5
Стрельбіцький Петро … 5
Пеленцьо Данько … 5
Процько Михайло … 5
Криніцька Марія … 5
Дмитрик Юлія … 5
Вовк Йосиф … 5
Кукура Йосиф (мол.) … 5
Кулик Андрій … 5
Заліпська Павліна … 5
Боднар Матвій … 5
Адамовський Мих. … 5
Мельник Семко … 5
Жеребецький Василь … 5
Блищак Стефан … 5
Ваврик Дмитро … 5
Пенґрин Гнат … 5
Нагребецький Іван … 5
Лігашевський Іван … 5
Поврозник Михайло … 25

14) Бофало, Н. Й., переслав п. Гр. Плотиця … 10

Зложили:
Гливка Олекса … 5
Клован Іван … 5

15) Минеаполіс, Мінн., Бачинський Роман, переслав п. Н. Ґрубрин … 15
16) Ню Йорк Сіті, від Ліґи Амер. Гор. Укр. Роду, переслав п. С. Дембицький … 50

Зложили:
Шкляр Іван … 5
Укр. Ам. Ветерани, Пост II. … 25
Амер. Укр. Бюро … 20

17) Ню Йорк Сіті, від Ліґи Амер. Горожан Укр. Роду, переслав п. С. Дембицький … 85

Зложили:
Шевчук Григорий … 5
Ярмала Іван … 5
Вінтоняк Дмитро … 25
Укр. Амер. Горож. Клюб … 25
Куликова Анна … 25

18) Не Кесел, Па., Волянський Карло … 10
19) Нюарк, Н. Дж., Благий Ів., переслав п. І. Мудровський … 5
20) Мілвокі, Виск. Юськів Ст. … 5
21) Нортгемптон, Па. Сестр св. Ольги, від. 318 У. Н. Союза, переслала п. М. Брощак … 5
22) Детройт, Миш., переслав о. В. Довгович … 35

Зложили:
Баранецький Микола … 10
Мороль Петро … 10
Н. Н. … 10
Лялько Юрій … 5

23) Бредок, Па., Н. Н. … 5
24) Обурн, Н. Й. Бр. св. о. Николая, від. 38 У. Н. Союза, переслав п. Д. Полянський … 50
25) Н. С. Питсбурґ, Па., переслано через пп. В. Онишкова і Терентія Іваницького … 70

Зложили:
Онуферко Іван … 25
Біда Яків … 5
Хитра Григорий … 5
Лейбик Михаїл … 5
Дутковський Стефан … 5
Стадник Володимир … 10
Опалка Йосиф … 5
Мицьо Антін … 10

26) Ютика, Н. Й., Кулик Николай, переслав п. В. Лисогір … 10
27) Елвейн, Айова., переслав п. Н. Куцек … 40

Зложили:
Куцек Николай … 25
Лукиник Юрій … 10
Куцек Михаїл … 5

28) Трентон, Н. Дж., Ферштей Никола, переслав о. Володимир Каськів … 10
29) Шамокін, Па., Козак Іван, переслав п. А. Шаршонь … 5
30) Філаделфія, Па., переслав Кушлак Василий … 15

(Дальше буде).

ДОПИСІ

БЕНТЛЕЙВІЛ.

Осторога до майнерів-Українців.

Як знаєте, дорогі браття, тепер є у нас майнерський страйк. Від 1920 року ми мало-що робили, бо компаністи хотіли нас так зморити недістатком, щоби ми були готові покинути юнію і стати цілковито їх невольниками. Вони хотіли, щоби ми ладували тритонову кару за 50 центів, як це робили неюнійні люди в енюнійних майнах. Було їм жаль платити юнійну ціну $2.00.

Щоби зломити юнію вони понаймали скебів і гадали, що при їх помочи по юнії і сліду не буде. Але намість того ми зуміли пересвідчити і неюнійних робітників, що годі їм бути страйколомами і недотепами та що для їх власного добра треба їм разом із нами вийти на страйк.

У відповідь на це компанії повикидали із домів тисячі робітницьких родин, а навіть заперли нам, страйкарам, воду.

Однак помимо усіх переслідувань вуглевих богачів ми видержимо на страйку аж до цілковитої побіди. Нехай жеж варуються Українці, роби не ішли робити за скебів і не відбирали нам і нашим родинам хліба. Ви знаєте, що у страйку легко за всілякі заворушення. Подумайте добре, заки зважитеся пійти на ту юдину роботу.

Не даймо на ганьбу українського імени. Якби так що сталося при „скебівській" роботі, то навіть не знаю, чи булоби право видати запомогу із нашої орґанізації. Бо то не брат, то не член славного У. Н. Союза, що пішовби проти своїх братів робітників, відбирати їм їх тяжкий і небеспечний зарібок.

Хай тих кілька слів буде нам братньою пересторогою!

Михайло Богда,
член У. Н. Союза.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

Й. К., Нюарк, Н. Дж. — Ми використали присланий Вами відтинок з краєвого часопису, поміщуючи його частину із нашими примітками. Дякуємо.

З ДІЯЛЬНОСТИ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ В ПРАЗІ.

В доповненню до відомости про Український Вільний Університет в Празі, які ми подали в нашій часописі давнійше додаємо ще ось які дальші інформації про діяльність сеї важної культурної інституції.

Делеґація Сенату У. В. У. зложена з ректора проф. Др. Олександра Колесси, декана фільософічного факультету проф. Др. Степана Смаль-Стоцького, декана факультету права і суспільних наук проф. Др. Станислава Дністрянського і представника Української Академічної Громади Олекси Черкавського була дня 16. марта с. р. принята на довший авдієнції президентом Ч. С. Р. Масариком, на якій обговорила з ним цілий ряд справ, що відносяться до У. В. У. та помочі для української академічної молодіжи. (Инші вістки, які появилися про сю авдієнцію є невірні).

Дня 1. цвітня с. р. були ректор проф. Др. Олександер Колесса і продекан фільософічного факультету проф. Дмитро Антонович приняті президентом міністрів Бенешом.

Український Вільний Університет доповнив свої наукові сили покликавши кількох нових професорів і доцентів як археольоґа і етноґрафа Вадима Щербаківського, біольоґа та зоольоґа Петра Андрієвського, проф. адміністраційного права Др. Отона Ейхельмана, економіста доцента Володимира Тимошенка. Намірені і дальші покликання, яких реалізація буде залежати від фондів У. В. У.

Із своїх скромних для дальшого розвою зовсім недостаточних фондів надав У. В. У. до тепер 9 наукових стипендій кандидатам на будучих професорів.

При У. В. У. заведено кольоквіяльні іспити та зорґанізовано іспитові комісії при фільософічнім факультеті і факультеті права і суспільних наук.

Зорґанізовано в порозумінню з урядовими чинниками чеського університету комісію для видавання свідоцтв про наукову кваліфікацію тих українських студентів, що затратили у воєнній завірусі свої документи.

В найблизшому часі розпочинає У. В. У. видавництво наукових підручників, діставши на сю ціль невелику покищо субвенцію. Коли одержить більшу квоту приступить також до видавництва наукового збірника.

При У. В. У. засновується Українське Наукове Товариство, що має згуртувати окрім професорів У. В. У. також инші наукові сили, що живуть на еміґрації.

В літі відбудеться заходом У. В. У. кілька наукових екскурсий на Підкарпатську Україну.

У. В. У. наміряє також розширити свою діяльність поза межами Праги при помочі популярно наукових викладів. Зреалізованнє сего і богато инших плянів У. В. У. спиняє недостача відповідних фондів, яка особливо не повозляє покликати дальші відповідні наукові сили, яких немало проживає за кордоном, доповнити ними істнуючі вже та зорґанізувати дальші факультетя.

При У. В. У. засновано завязок бібліотеки, яка з тої самої причини є вельми скромних розмірів. Дуже пожадане булоб присиланнє нашим громадянством для сеї бібліотеки особливо українських видань, яких недостача в Празі дається сильно відчувати.

Ректор У. В. У. причинився до зорґанізовання підмоги для української академічної молодіжи виєднавши при помочі чесько-українського комітету матеріяльну підмогу для 844 українських слухачів висших шкіл. Підмога ся виносить більше як 500.000 Кч. місячно. Його заходами вислано також у-раз з транспортом призначеним для Росії значну поміч для інтеліґентних кругів на Україні, особливож для Української Академії Наук в Київі. Зокрема звернувся він до компетентних чинників Ч. С. Р. і инших держав в цили виєднання видавництв европейських Академій Наук для Української Академії Наук в Київі.

Український Вільний Університет був офіціяльно запрошений до участи у великому конґресі професорів високих шкіл, що відбувся в Празі від дня 13. до 16. мая с. р. В конґресі тому взяло участь поверх 480 професорів високих шкіл. На святочнім отвореню, яке відбулося в салі засідань парляменту були присутні президент Масарик, чужі місії держав акредитованих в Празі, чес. сл. міністри, парляментарні посли і инші достойники. Представників У. В. К. витано офіціяльно а його ректора покликано ураз із ректорами чужих університетів до почесної президії повного конґресу та до президії ще двох секцій. Промову ректора проф. Др. Олександра Колесси, виголошену почасти чеською, почасти українською мовою принято незвичайно горячо. Делеґація У. В. У. була також на приняттю у президента чес. сл. републики Масарика, який довший час розмовляв з ректором У. В. У. Взагалі запевнено на сьому конґресі Українському Вільному Університетови місце рівнорядне з иншими університетами.

Згідно з академічними звичаями відбудеться в червни с. р. вибір нового ректора і деканів. Новий Сенат обійме своє урядованнє в осени з початком слідуючого шкільного року.

„СИПЛЕТЬСЯ ШТУЧНА БУДІВЛЯ".

„Ґазета Варшавска" оплакуючи смерть Скарбка, висловлює тугу своїх поплечників за ордерами в той спосіб: Коли зважається хто в Польщі носить відзнаки „Білого Орла," „Полоня рестірута", який найбільш засуджені Поляки не дістали, коли бачиться день в день в якій перспективі і уряд і його преса чергують людей і події, то в голові родиться круговорот а в церкві протест. Що діється з Польщею? Чому вона хоче жити брехнею?".

„Наш народ недозрілий, не маючи достаточної етичної і політичної культури, виходить на тій подвійній бухальтерії карикатурально".

„І таму... „сиплеться штучна будівля".

Лесь Мартович.

ЗЛЕ ДІЛО.

(Докінченнє).

Петро відвернувся й шукав очима поратунку в судді.

„Я здаюся на ласкавий суд" — сказав твердо, ніби сердито.

„Приймаю подвійний завдаток!" — і собіж сердито сказав суддя.

Олена зайшла знов Петрові перед обличчя і знов протирала очі і грозила пальцем: „Ой не загрієтеся сирітською кривдою".

Петро благав очима в судді поратунку.

„Марш, бабо, за двері!" — зверещав суддя; — „я для неї хочу добре зробити, а вона мені перешкаджає".

Вона борзенько побігла до дверей, вийшла до сіней, зачинила за собою двері й приклала до них ухо. Слухала з таким напруженнєм, що здавалось їй, почула би, як трава росте. Отже окрім гамору нічого більше дослухатись не могла. Чи з невигідного стання, чи може з нетерпеливого дожидання, дрожала цілим тілом як на морозі. Пробувала кілька рази дотулитися клямки, але клямка дзвеніла під дрожачою рукою й Олена хапала за кождим разом руку назад, неначе би попеклася.

Аж нараз відчинилися двері, а Олена вхопилася міцно правою рукою за одвірок, аби не влетіти до середини. Уперед вийшов Петро скорою ходою, а за ним пхається нерадо Семен. Олена видивилася з боязнею на нього, а він спустив очі під її поглядом і оглядав широкі писки своїх чобіт.

„Маю вернути подвійний завдаток" — обізвався він так нерадо, неначе би кожде слово, промикаючись крізь горло, дерло його як ячмінний колос.

Олена піднесла обі долоні вгору й ловилася за вуха й за чоло.

„Йой! йой! запродав сумлінья!" — говорила тихенько, потім шептала ті слова, а потім тільки рухала зубами.

Петро став оддалік від них, але йому не дало довго встояти на місці. Приступив до них і сплів пальці над грудьми й спустив їх кілько мога в долину.

„Жінко добра! на якийже я спосіб запродав сумління?" — сказав твердо, але червоні смуги виступили йому знов на лиці. Отже таки дивився відважно Олені в очі.

Вона знов забреніла як мушка і майже за кождим словом притакувала собі головою.

„Та ви його возьмете на хрестини, а він напєся, прийде до дому тай бійку счинає. А якже, бійку счинає" — додала ніби того, що Петро їй не вірить, хоть він мовчав.

„Як я була при надії, а він напитий прийшов, то й за волосе мене водив, і ще й кулакував. Кров із мене цюрком лялася. Деж таку жінку бити?!"

Семен поглянув на неї, почухався в голову й усміхнувся заклопотано. Відтак спустив знов очі в долину.

„А щож я вам винен?" — запитався Петро.

„Я на него нічо не кажу" — говорила Олена. — „Він добрий чоловік. Як тверезий, то й послухає й зробить. Але натура зла, натура зла" — повторювала чим раз тихше й тихше.

„А в нас четверо дітей"—сказала голоснійше й погрозила пальцем. — „Усі люде дивуються, відки в таких паскудних людей такі прекрасні діти".

Губи їй дрожали, на очах виступили червоні жилки, а вона оглядала чоловіка, ніби шукаючи тої краси, що перейшла на діти.

Потім відвернула голову від чоловіка, подивилася Петрові просто в очі й заломила руки:

„А на щож ви крадьки, потай мене, ґрунтець купували, а тепер би ще послідну коровину продати на подвійний завдаток?"

„Та бо чекайте, годіть!" — мнявся Петро і справив ліву руку до Олени: — „щож тут було крадьки?" — говорив до Олени, а побачивши, що не переконає її, звернувся до Семена— „якаж тут була крадена річ?"

Семен підняв голову, але не дивився ні на Олену, ні на Петра.

„Вона таки за тото нічо не знала" — сказав нерадо й хутенько глянув у бік, бо спіткався з Олениним поглядом.

Петро стис плечима, а потім ударився об поли руками.

„А най вам Господь Бог заплатить за мою кривду! Верніть мені мої гроші та най вас обминаю десятов вулицев" — сказав борзо й з притиском. — „Ходіть назад до суду, аби там записали" — додав сердито.

Коли ввійшли назад до середини, суддя підніс високо брови, втворив широко очі й дивувався, що ось то раз серед безконечного числа сірої мужичні найшлися відкись йому знайомі лиця. Тільки не міг собі пригадати, відки він їх знає.

„Ах, та се ті, котрих власне справа скінчилася" — сказав адвокат, відгадуючи заклопотання судді.

Кривдунський спустив брови і стягнув губи до сміху. Йому припала до вподоби та думка, що мужиків не можна так пізнавати з обличчя, як других людей.

„Щож ви ще скажете? — запитався, а та усмішка придала його голосові якоїсь ласкавости.

„Ми, прошу пана, вже погодилися" — сказав коротко Петро.

„Як то?" — здивувався суддя. — „Другий раз?"

Петрові повиділося, що сею другою злагодою зробить панам прикрість. Тому низенько поклонився й додав несміливо: „Так, так. Я вже не хочу подвійного завдатку. Семен вертає мені мої гроші".

При сих словах поглянув на Семена й на Олену ніби: „Помагайте мені, бо й ви до сего примішні".

Олена порозуміла той погляд. Підступила хутенько в столові і, нахилюючи голову ніби кланяючись, заговорила: „Ми, прошу ясного суду, з Петром сусіди. Нам не треба сварки, ми в злагоді".

Адвокат ісчервонівся і став судорожно мняти папір у руках.

„Ти здурів, чоловіче!"—скричав на Петра. — „Маєш судову угоду, то якого лиха ще тобі треба?"

Петрові знов виступили червоні смуги на лиці, нагадав собі, що обіцяв іще доплатити адвокатові, як дістане ґрунт, або відбере подвійний завдаток. Чувся тепер двічи винуватий. Одно, що всупереч мужицьким звичаям купував непродажний ґрунт, а друге, що не додержав із паном нечистого діла. Бо — на його думку — пани тільки на те, щоби робили кривду людям, і як уже тебе нечистий торкне на зле діло тай пан тобі при тім помічний, то вже треба лізти до кінця в болото. Тому Петро мовчав та тільки прів і червонівся.

Суддя засоромився, бо здавалося йому, що хоч йому мужики тільки голови набили, то він таки не вирозумів справи. Думав, думав і додумався до того, що певно купна жадного не було, що Семен піяк або дурний і Петро його ошукав. Щоби свою помилку направити, грізно подивився кругом себе (се мала бути повага) і сказав до Олени:

„Іди з чоловіком на долину, най йому куратора нададуть, бо він марнотравник. Або най перепише ґрунт на тебе, бо його ще не один ошукає".

Всі троє низько поклонилися. Як вийшли за двері, ще раз припостали в сінях.

„Щож тепер робити?" — запитався понуро Семен.

Петро сіяв із радости. Силою здержував усмішку.

„А я вам скажу" — говорив пошепки й підніс палець до ока, ніби зраджуючи якусь велику тайну. — „Не йдіть, де нададуть куратора, бо там за дурно. А пани дурно нічо не зроблять. Ви йдіть до нотаря та перепишіть ґрунт на жінку. Заплатите порядно, але він вам добре зробить".

„Про мене" — згодився Семен.

Петро не міг довше здержатись і засміявся. Тішився, що втік від злого діла.

„Ще ви, Семенихо" — сказав, щоби надати причину свому сміхові — ще ви будете потай чоловіка ґрунт продавати".

Олена поглянула на Петра. А побачивши його сіяюче й утішне лице, усміхнулася й собі. Але той сміх був супроти Петрового щирого сміху такий, як темної ночи на краю овида світло далекої, тихої блискавки без грому супроти ясного сонячного світла.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ І ФОТОГРАФІЙ ЧЛЕНІВ ВІДДІЛІВ ДО КАЛЕНДАРЯ У. Н. СОЮЗА НА РІК 1923.

Календар У. Н. Союза, який розходиться у многих тисячах примірників, є найліпшим середником до оголошувань поміж американськими Українцями. Хто має який бизнес, а залежить йому на тім, аби про нього знало як найбільше людий, повинен дати своє оголошенне до календаря У. Н. Союза. Ціни є вельми приступні, зваживши, що наклад буде виносити 20.000 примірників. Ціла сторона 34 кв. цалів, коштує $30.00; половина $15.00; чверть $10.00; осьма часть $5.00; перша і послідна сторона в части оголошень та середна на окладинці по $35.00; місце на послідній стороні окладинки $50. Хто хотівби в своїм оголошенню помістити також і фотографію, чи то свою чи свого бизнесу, мусить прислати з неї готову до друку клішу; коли ні, то поносить кошт виготовлення такої кліші з фотографії то значить, що його оголошенне буде о стільки дорозше коштувати, скільки виносить кошт виготовлення з фотографії друкарської кліші.

Текст оголошень мусить находитися в редакції по день 15. серпня б. р. Гроші за оголошення належить посилати рівночасно. Оголошення на кредит безуслівно не будуть друкуватися.

Фотографії братств і товариств. Відділи У. Н. Союза, а також кружки співацькі, театральні і т. п., котрі хотілиб аби їх фотографії були поміщені в календари на 1923 рік, зволять їх прислати на адресу „Свободи" найдальше по день 15. серпня б. р. Рівночасно проситься прислати з фотографією чек або моні-ордер виписаний на імя „Свободи", на суму $8.00. Сі гроші ужиється на покриттє коштів виготовлення з фотографії друкарської кліші. Місце в календари безплатно.

Всі фотографії мусять бути добре опаковані.

Всі письма належить адресувати:

"SVOBODA",
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

З ГОЛОСІВ ПРЕСИ.

(З „Канадійського Фармера").

НАРІД БЕЗ ҐАЗЕТ.

По перечитанню отсього заголовка вам сейчас стрибне гадка: — „А не знати, що то за такий нарід, що не має ґазет?" Бо деж тепер, в двайцятім столїттю, може істнувати якийсь нарід без ґазет! А прецінь є такий нарід на світі і за ним не будемо потребувати навіть довго шукати. Він є таки в сїм краю, в Канаді.

Тим народом без ґазет се власне ми Українці.

Скажете може: — „Аджеж в нас аж наших ґазет богато є, але питанне — роїться від ґазет; їх маємо в Канаді чи не пів тузіна". — Се правда, що наших ґазет богато є, але питанне — кілько Українців читає їх? Не більше як **трийцять пять тисяч.** А нас же Українців в Канаді є близько **чотириста тисяч.** Який отже малий, малесенький процент Українців читає ґазети! Можна сміло сказати, що канадійські Українці се нарід без ґазет.

Подивімось на Англійців, се зовсім инакший нарід. Між ними нема тої оспалости, тої байдужности супроти обявів внішного світа, яка ціхує нашого чоловіка, між ними нема того нерозуміння вселюдського поступу на всіх царинах життя, на який наш чоловік є майже зовсім глухий.

Між Англійцями не знайдете такої родини, яка не трималаб бодай одної ґазети. Дуже часто стрінете навіть по дві-три. В першім ліпшім провінціональнім місті, що числить кількадесять тисяч мешканців — є дуже часто стільки ґазет, що у нас на цілу Канаду. Але й сього за мало. Коли наші ґазети ледви животіють, то тамті не знають жадних дефіцитів. В Англійців ґазета розходиться в кількадесять і кількасот тисячах примірників, а в нас — шкода й говорити. Кожда лише боками носить, як то кажуть.

Наші люди якось не люблять читати, жалують гроша на ґазету. Нераз на цілу кольонію, в якій живе кілька сот або кілька тисяч українських родин, найдеш заледво кілька ґазет. А часом і жадної. Не значно ліпше і в містах. Аж стид робиться, коли бачиш, що анґлійські і німецькі та жидівські популярні часописи десятками тисяч розходяться між міське населеннє, а наших лише дуже зникаюче число. На сором мусимо сказати, що навіть такі Китайці, котрих в Канаді є лише кількадесять тисяч, мають більше ґазет, як ми всі 400,000 Українців.

Сміло отже можна сказати, що ми є народом без ґазет.

Так не повинно бути, так не може бути! Се мусить змінитися! Нині ґазета, розуміє́сь добра ґазета, так потрібна кождому, як вода або воздух. Без ґазет ми ніколи не двигнемося, ми не дійдемо до того степення культури, до якого мусимо дійти, аби не згинути серед моря чужих народів, серед моря чужих впливів. Ґазета се не відступний товариш кождого культурного чоловіка, се душа суспільности. Без ґазет нема тепер життя.

Коли ми дійдемо до того, що кождий наш фармер на кольонії і кождий робітник в місті буде читачем бодай одної доброї ґазети, тоді ми можемо бути зовсім спокійними о нашу будучність. Та не лише добро нації взагалі — сього потребує. Се з великою користю також для поодиноких людий, що читають добрі ґазети. Ось один примір: Минувшого року тисячки людий, підмовлених несовісними аґентами анґлійських фірм, виїхало на схід на роботу, хоч українські часописи писали, що орботи там нема з причини страйку. І вийшло на таке, що люди видали гроші на дорогу, цілими тижнями голодували, мерзли на улицях міст. А не булоб сього, колиб люди читали свої ґазети і робили так, як вони пишуть. Се лиш один примір, а можна їх навести сотки на доказ, як зле виходять люди на тім, що не читають своїх ґазет.

Длятого не жалуймо тих пару центів, які видамо на добру ґазету; гроші нам в сотеро вернуться. оДведім і в нас до того, щоби не було ні одної української хати без доброї української ґазети.

БУЗЬОК.

Самиця бузька сиділа на ялиці й чистила пірре. Витягала дзюбом зубреці в крилі й вигладжувала пух на груди. Оглянула себе й сиділа тихо Чиста й біла, як ця лиш птиця може бути.

Перехилила голову й дивилася на небо. Хмари бовваніють, зближається осінь. Ген полинув гамірливо ключ журавлів у вирій. Там теплійше. Вона чекає на вамця; прилучаться до гурту й полетять.

Загремів вистріл — птиця злетіла коміть головою. Розщибається на гиляках і паде на землю. Страшна поява ловить її, скручує шию, вона бороniться дзюбом і гине.

Діти увиділи, що тато несе великого птаха й вибігли на зустріч. Тато дав їм птицю, вони оглядають її і бавляться. Жінка шолопає пальцями під пірре.

— Але яка вона худа, лиш жила та кістки, нема й крихти мяса. Не знати, що з того за хосен; гріх лиш — село може згоріти.

— Се лиш дурні хлопи так кажуть, — замітив мисливець. — Ходжу вже цілий місяць по лісі й ніде нічого не видко. Не мав що іншого робити тай стрлив.

Птиця лежала на землі. Витягнені ноги, покровавлене пірре злипалося, глина припала до нього.

Дітям навкучило бавитися, взяли й закопали її...

Над зрубом летів бузок і розглядався пильно довкола. Облетів зруб, облетів цілий ліс, знов вернувся, облетів колесом зо дві милі й амучений сів на ялицю. Підоймив голову в гору і клекотав. Кругом тишина, смуток і сутінь. Відпочив трохи й полетів знов шукати своєї подруги. Прилетів у село на свою стріху і застав пусте, холодне гніздо. Сів і заклекотав з усеї сили. Пусто...

Коло приспи зашуміло — то вітер шелеснув кукурудзинням.

Забіліло перед хатою — то світло мигнуло крізь вікно.

Замаячіло коло яблінки — н. то полотно на жердці.

Вложив дзюб під крила. Холодний вітер куйовдить пірре. Нога стерпла. Витягнув другу, а ту зігнув під себе. Витягнув дзюб і знов роззирався. Темно й пусто. лиш вітер шелестить. Сховав голову в пірре, посуятив верхами крил і знов умовк. Лиш пірре на грудях підоймається і опадає.

— Пі-ґі! Пі-ґі!

Прокинувся й став розмахувати крильми й розглядатися. Ттемно, темно, темно, лиш крила шумять.

Чайка пігікала далеко.

Ще більше скулився. Так холодно йому, що не міг знайти загрітку в собі... Став порошити дощ.

Суятить він і літає і шукає своєї подруги вже девять днів. Ночує на тій ялиці в лісі, де її смерть постигла, ночує на стирті й на оборозі серед гаю. Ночи студені з бурями й дощами.

— Вже наших бузьків не видко, — говорив мужик вечером у хаті.

— А-я, бідні птахи полетіли. Так здається, осінь. От, усе веселійше було, поки вони були.

А бузьок прилетів і сів настріху. Заслаб. Їсти не міг і не мав часу. Клонить головою і присідає, бо ноги ослабли.

Рано почув шум над собою, отворив очи — громада бузьків колує. Хотів розняти крила й покотився долі стріхою на обістя.

— Ади, що воно є! Певно хтось самицю вбив! Бідна птаха, аж серце дреться. Мало ще всякого смутку.

— О, вже той чоловік не варт жити, що на таку невинну птаху важить! Бог би його скарав.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ІРЛЯНДСЬКІ ВІДНОСИНИ В ГАЛИЧИНІ.

(З віденського „Українського Прапора").

Перед процесом Федака.

Польська Аґенція Телеґрафічна повідомляє: „Федакови й товаришам уже доручено акт обжалованя. Степан Ярослав Федак обжалований за злочин наміреного вбийства на особі начальника держави (Пілсудского) й воєводи Ґрабовского, крім того за злочин державної зради з § 58, доконаний орґанізованнем тайних товариств, що мали на меті викликанне домашньої війни в Польщі. Франц Стик, Дмитро Паліїв, Остап Коберський, Василь Коберський і Михайло Матчак обжаловані за співучасть в наміренім убийтсів і в державній зраді. Дальше Богдан Гнатевич, Петро Яремчук, Віктор Голубовський, Михайло Тофан, Остап Горобійовський, Іван Білецький і Евген Зибликевич обжаловані за державну зраду. Оборонці, які іменем обжалованих мають до вісьмох днів висловитися, чи приймають обжалованнє, заявили, що дадуть відповідь у вівторок (20. червня — прим. Ред. „У. П."), бо мусять порозумітися зі своїми товаришами з провінції. Коли оборонці не внеслиби супротиву, розправа відбудеться з кінцем червня с. р., в противнім випадку аж в осени. Акт обжалования виготовлений в польській та українській мові, обіймає 100 сторін битого друку".

* * *

Степан Федак ітовариші сидять у львівській тюрмі вже 9 місяців, бо атентат на Ґарбовского відбувся, як відомо, дня 25. вересня 1921. Повних девять місяців працювала польська Теміда над актом обжалованя! Мимо заяви Степана Федака перед слідчим суддею, що його атентат був вимірений і доконаний на львівського воєводу Ґрабовського як протест „проти того, що з нами виробляють", за насильства польських окупантів над українським народом Східної Галичини, з окрема за їх варварське поведеннє супроти української академічної молоді — ляцькі судді обжаловують Федака також за замах на Пілсудского. І для скріплення доказу вини обжалованого і його товаришів акт обжалования до „злочину замаху" додає ще другий „злочин державної зради" з § 58 австр. карного закона. Так, начеб Сх. Галичина була частиною Польщі, а Степан Федак і товариші були горожанами польської републики! Судді польського окупанта у Східній Галичині не тільки переходять до дневного порядку над природними правами і змаганнями українського народу, але і глузують з міжнародніх мирових договорів і постанов. Ще покажеться, якою понукою кермувалися ляцькі судді, ділячи обжалованих на дві категорії, одних підтягуючи під двочленний „злочин" Федака, другим закидаючи тільки державну зраду. Ляхам хочеться за всяку ціну сконструвати заговір, щоб з одного боку оправдати цілорічне проволіканне слідства, з другого боку наложити на обжалованих як найострійшу кару.

В процесі Федака судити будуть не тільки 13 молодих, ідейних дітей українського народу; се буде один з моментів історичної боротьби між українським і польським народом. Сьогодня судять польські окупанти Українців — завтра може картина змінитися і в ролі суддів станути український нарід.

Справа, в імя якої Федак стріляв дня 25. вересня 1921 р. — се справа цілого українського народу Галичини. Тому процес Федака й товаришів відібється голосним відгомоном в кождій українській хаті і в кождій українській груди.

На Федака дивиться український нарід як на свого представника й героя і дальше тортурованнє його в тюрмі вважає кривдою всеї нації. Сей процес не є відірваним фактом. Він відбувається над українськой нацією, котра протестує проти них безнастанно не тільки словом, але вже й ділом. Ірляндські методи боротьби на Галицькій Землі вже зачалися, а Польща доливає тільки оливи до огню.

Розуміється, ніде в світі нема Українця, котрий процес Федака вважавби судом. Се звичайне насильство над тим, який обстоював не тільки права свого народу, але й міжнародні договори та витворений ними правний стан. Галичина — се країна Польщі ніким не признана й тому про якунебудь „державну зраду" її горожан супроти Польщі може говорити тільки безсоромно нахабник наїзник.

Зранення т. зв. воєводи Ґрабовского се протест і оборона проти тих, що нищать фізично, матеріяльно й морально міліонове населеннє української землі. „Засуд" Федака не бувби нічим иншим, як дальшим тортурованнем полоненого, бо український нарід з Польщею досі мира не заключив.

Справа Федака не наша домашня, а міжнародня. Його акт і процес проти нього і його товаришів доказує перед цілим світом, що відносини нашого краю неполаднані, що край не спацифікований, що населеннє ані не думає погодитися з польськими наїзниками, хоч як сього Полякам бажалосьби. Процес проти Федака й товаришів се пророчистий доказ польських брехонь перед світом про згоду і спокій у краю. І тому він являється грімким апелем до сумління провідних мужів Антанти, щоб уже раз вирішили справу сх.-галицької державности!

РОСІЯ ПОЗВАЛЯЄ CUNARD ЛІНІЇ ОТВОРИТИ ОФІСИ В ЧОТИРОХ МІСТАХ В РОСІЇ І НА УКРАЇНІ.

Совітська Росія і Україна позволить на виїзд тим, які хотять еміґрувати, як доносять каблеграми. На сій підставі Лінія Cunard-а дістала позволенне отворити свої офіси в Москві, Харкові, Петрограді, Одесі і інде, де окажеться потреба. Повисша децізія принята Гандлевою Комісією Росії і України і зістала одобрена наших ґовернментом. Уряди Росії і України згодились дальше видати проклямацію що вони дадуть всю поміч Лінії Cunard-а в перевозі еміґрантів з Росії. Кораблі Лінії Cunard-а їздять тепер впрост з Гамбурга, Чербо, Савтгемптон і Ліверпул і мають корабельні сполучення з Балтику в сій цілі.

Ся важна умова з Лінією Cunard є одною з найліпших в перевозі людий з Росії і України по яких будуть висилати кревні з Америки. Инші корабельні компанії поробили також пляни отворити свої офіси в Москві, однак теперішна умова Урядів Росії і України з Лінією Cunard сягає далеко дальше в перевозі людий з актуальних сторін еміґрації з котрих люди якраз охочі еміґрувати. Не урегульована ситуація на коліях і почтах в Росії і на Україні, робить впрост неможливим задля так великої території сего краю, щоб можна відповідно переводити еміґрацію лишень з Москви. Се певне і споводувало Уряд поширити умову з Лінією Cunard-а на Харків, Петроград і Одесу.

МУЗЕЙ ЛЮДОЇДСТВА В МОСКВІ

На Кремлі в Москві засновано „голодовий музей, в якому крім всяких оказів „хліба" й инших середників поживи, які витворюють собі примираючі з голоду, знаходяться в осібній салі документи людоїдства. Є там фотографії, на яких бачимо жінки, які варять людське мясо, почвертовані до варення трупи, люде, споживаючи „обід", зложений з людського мяса, полумиски, на яких легко пізнати людські кости, м. и. є там знимка жінки, в хвилі, як вона розрубує сокирою людського трупа, і фотографія матері, яка сидить над рештою трупа своєї власної дитини, яку вже до половини зїла. Цікаво з психольоґічного боку, що переважну частину „людоїдів" становлять жінки.

НОВА ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ В ІТАЛІЇ.

В Римі завязалася нова партія пд назвою „італійська демократія". Кличем сеї партії є безоглядний, спротив у відношенню до всякої примусової політики зглядом побіджених держав. Партія супротивляється також проти-російській політиці італійських плютократів. Корифеями партії є б. премєр Нітті, міністр для кольоній Амондоля, предсідник фінансової комісії Параторе, Анріо і др.